

Visie en beleid speelplaatsen gemeente Teylingen

Periode 2015-2024

Inhoudsopgave

Inleiding	-----	pagina 1
Visie	-----	pagina 6
Drie beleidsspeerpunten	-----	pagina 8
Speerpunt 1: informele speelplaatsen	-----	pagina 11
Speerpunt 2: natuurlijk spelen	-----	pagina 15
Speerpunt 3: participatie	-----	pagina 18
Hangjongeren	-----	pagina 21
Samenvatting beleid speelplaatsen	-----	pagina 23
Bijlage 1: informele speelruimte	-----	pagina 23
Bijlage 2: speelprykkels	-----	pagina 29
Bijlage 3: dingen om te doen voor je 12 ^e	-----	pagina 32

Inleiding

De gemeente Teylingen heeft geïnvesteerd in een netwerk van speelplaatsen, zodanig dat iedere wijk of buurt over een speelplaats kan beschikken. De gemeente bezit nu 95 openbare formele speelplaatsen. 35 speelplaatsen zijn verwijderd en hebben een nieuwe invulling gekregen in de vorm van verblijfspleinen, waterbeleving, natuurlijk spelen en extra parkeerplaatsen. In de periode 2012-2014 zijn zes speelplaatsen nieuw aangelegd en zijn 47 speelplaatsen verbeterd.

Formele speelplaatsen bestaan uit een afgeschermd locatie waarin speeltoestellen staan in combinatie met een aangepaste ondergrond. De afmeting van deze speelplekken varieert van groot tot klein. Met de investering in speelplaatsen van de afgelopen jaren is een mooi doel bereikt. We hebben een goede dekking en spreiding over de gemeente en weten dat de speellocaties goed worden bezocht. Voor het onderhoud van de speelplaatsen en aanschaf/vervanging van de speeltoestellen is, zoals blijkt uit het onlangs vastgestelde beheerprogramma speelplaatsen, een jaarlijks budget nodig van € 203.400 (2015) tot € 236.900 (2018). Dat budget is beschikbaar, maar het is een grote uitgave die ieder jaar terugkomt en de vraag is of dit budget op termijn toereikend is als we alle speelplaatsen op dit niveau en met deze speeltoestellen willen onderhouden.

De maatschappij verandert en ook de kinderen veranderen mee. Zo blijkt dat kinderen tegenwoordig minder makkelijk naar buiten gaan om te spelen en dus minder bewegen. Dat heeft voor een belangrijk deel te maken met de aantrekkelijkheid van het spelen met de computer of tablet. Maar we horen ook steeds vaker dat kinderen sommige formele speelplaatsen te weinig uitdagend en interessant vinden. De kinderen zijn relatief snel uitgekeken en uitgespeeld. Bovendien zijn er een aantal ontwikkelingen bij spelen en speelplaatsen die om nader onderzoek vragen. Dat betreft vooral ontwikkelingen op gebied van informeel en natuurlijk spelen. Om het buitenspelen meer te stimuleren en interessanter te maken bieden het informele spelen en natuurlijk spelen goede mogelijkheden.

formele speelplaats

Informeel spelen is het tegenovergestelde van de formele speelplaatsen. Hier is geen hekwerk met daarbinnen speeltoestellen, maar is de hele openbare ruimte het domein om te spelen. De kinderen spelen met wat ze aantreffen of bij zich hebben. Gewoon op de stoep knikkeren, hinkelen of ballen, in het park op het gras voetballen of liggen of klimmen in de bomen en hutten bouwen tussen de struiken. Ook sloten en plassen kunnen op vele manieren worden gebruikt om te spelen. Om informeel spelen mogelijk te maken moeten we anders denken over de inrichting van de openbare ruimte en het beheer daarvan, zowel bij nieuwbouw als in de bestaande woonomgeving. Vaak kan een duurzame inrichting van de openbare ruimte goed gecombineerd worden met informeel spelen. Natuurlijke speelplaatsen zijn meestal wel locatie gebonden en soms ook omheind. Het grote verschil is dat natuurlijk ingerichte speelplaatsen veel minder speeltoestellen hebben en meer natuurlijke speelelementen bevatten zoals zand, water, stenen, boomstammen en bijvoorbeeld overgebleven nieuwe rioolbuizen. Kinderen spelen, klimmen en ravotten, mogen vies worden en rommel maken dat aan het eind van de dag mag blijven liggen. Het beheer van deze speelvorm is minder kostbaar. Veel speelmateriaal kan worden onttrokken uit de openbare ruimte, bijvoorbeeld van herinrichtingen, of is op voorraad op de gemeentewerf zodat de vervangingskosten relatief laag zijn.

We moeten ons dus de vraag stellen hoe wij de buitenruimte dusdanig kunnen inrichten dat naast of in plaats van formele speelplaatsen ook het informeel spelen en het natuurlijk spelen aan bod komen. De gemeente en haar bewoners zouden op gebied van het inrichten, onderhouden en beheren van speelplaatsen meer samen moeten optrekken. Bovendien kan een speelplaats in samenwerking met bewoners veel meer worden dan alleen een speelplaats, bijvoorbeeld een ontmoetingsplaats of de locatie voor de jaarlijkse buurt barbecue. Dit vraagt om meer initiatief en betrokkenheid van de bewoners.

informele speelplaats

Om deze ontwikkelingen te implementeren op de speelplaatsen in de gemeente is nieuw beleid nodig. Dit beleid gaat uit van drie speerpunten:

1. informeel spelen
2. natuurlijk spelen
3. participatie

Uitwerking van deze drie speerpunten levert begrippen op als duurzame inrichting van de openbare ruimte, kindvriendelijkheid, veiligheid, kwaliteit en financiële haalbaarheid. In dit beleidsdocument zullen deze begrippen nader toegelicht worden.

Voor het tot stand komen van dit beleidsplan zijn scholen bezocht en is met kinderen in de drie leeftijdscategorieën (0 t/m 5, 6 t/m 11 en 12 t/m 18 jaar) gesproken. Er is een klankbordgroep opgericht bestaande uit bewoners die de afgelopen tijd intensief betrokken zijn geweest bij de verbetering van de huidige speelplaatsen. Ook is een enquête gehouden onder de bewoners en kinderen van onze gemeente en is de raadscommissie BFT gevraagd om kaders voor dit nieuwe beleidsplan.

Visie

Visie is ambitie en ambitie staat voor een kwaliteitsniveau. Als we een visie formuleren dan geeft deze het wensbeeld aan waar speelplaatsen aan moeten voldoen. We zouden het wensbeeld eigenlijk aan alle kinderen willen voorleggen, maar dan wordt het wensbeeld te breed. Kinderen verdelen we wat betreft speelplaatsen in drie categorieën: 0 t/m 5 jaar, 6 t/m 11 jaar en 12 t/m 18 jaar en iedere categorie heeft een ander ideaalbeeld van zijn speelplaats. De wensen van de kinderen op gebied van spelen veranderen naarmate ze ouder en meer "speelervaren" worden.

Zo moet het niet

Deze wetenschap geeft in ieder geval aan dat een speelplaats geen statische plek is, maar een locatie die wat betreft invulling flexibel meebeweegt met het ouder worden van de kinderen in de buurt.

We weten ook dat spelen een belangrijke rol speelt bij de sociale ontwikkeling van een kind. Spelen is ontmoeten en andere mensen leren kennen en leren om samen te spelen en in groepen te spelen. Spelen is ook bewegen. Belangrijk omdat de tendens momenteel een andere kant uitgaat. Kinderen gaan minder makkelijk naar buiten. Ze zijn binnen bezig met de computer, tablet of smartphone. Dat geldt vaak ook voor heel kleine kinderen. Soms kunnen ze nog niet lopen of praten, maar weten wel hoe de smartphone of tablet van de ouders werkt. Om kinderen toch te laten bewegen moet de buitenwereld, en vooral de speelwereld, interessant en avontuurlijk zijn. Inmiddels is duidelijk dat het minder buiten komen nog een keerzijde heeft. In toenemende mate zijn kinderen te dik en fysiek minder ontwikkeld. Op termijn ontstaan gezondheidsklachten en steeds vaker zijn die ook ernstig van aard zoals diabetes. Tot slot stimuleert en ontwikkelt buiten spelen de creativiteit van kinderen. Juist door geen kant en klare speeltoestellen aan te bieden, maar natuurlijke speelelementen toe te voegen en informeel spelen in de openbare ruimte mogelijk te maken, zal de creativiteit van kinderen worden aangesproken.

Ouders, begeleiders en omwonenden vormen een onmisbare schakel bij alle speelplaatsen voor iedere leeftijdscategorie. Ze begeleiden kinderen, voeden ze op, corrigeren en belonen gedrag. Dat geldt ook voor de betrokkenheid bij speelplaatsen. Het is niet langer de gemeente die bepaalt waar een speelplaats komt en hoe deze is ingericht, maar de gebruikers en bewoners. Ook bij het toezicht en dagelijks beheer zijn de ouders en bewoners onmisbaar.

De ambitie van Teylingen is het bieden van flexibele en interessante speelplaatsen met een goede spreiding voor alle leeftijdscategorieën. De inrichting van de speelplaats past zich aan bij de ouder wordende kinderen uit de buurt. Deze moeten de kinderen verleiden om meer buiten te spelen en te bewegen. Deze verleiding wordt verder vergroot door ruimte te maken voor informeel spelen in de openbare ruimte en daar waar mogelijk speeltoestellen te vervangen voor natuurlijke speelelementen. De ontwikkeling en het beheer van speelplaatsen wordt samen met ouders, bewoners en betrokkenen aangepakt.

Onderstaande tabel geeft informatie de relatie tussen leeftijd en spelen

Leeftijd	0 t/m 5 jaar	6 t/m 11 jaar	12 t/m 18 jaar
Waar spelen	In de tuin of op straat of in een formele speelplaats in de wijk. Veiligheid staat voorop evenals overzicht. De speelplaats is schoon en aangeharkt. Natuurlijke speelelementen worden aantrekkelijk vanaf 4 jaar.	In de buurt en in de wijk. Gebruiken formele en informele speelplaatsen. Hebben voorkeur voor natuurlijke speelelementen.	In de wijk, het dorp en daarbuiten. Zelden in formele en informele speelplaatsen. Tot ca. 15 jaar veel interesse voor natuurlijke speelelementen. Het fenomeen hangplek ontstaat.
Hoe spelen	Begeleid en onder toezicht van ouders of begeleiders.	Begeleiding op afstand. Steeds meer in groepjes.	Nooit meer onder begeleiding, maar ook bijna nooit alleen.
Leren	Leren van basis vaardigheden voor grove en fijne motoriek.	Verfijning van de motoriek en de eerste stappen naar zelfstandigheid. Zoeken meer uitdaging en ontmoeting op speelplekken en op andere veilige groene plekken in de openbare ruimte.	Sociale grenzen worden opgezocht, de plaats in de groep is belangrijk. Willen graag een "eigen" plek voor ontmoeting en sport.

Drie beleidsspeerpunten

Nieuw beleid, drie duidelijke speerpunten

Het beeld van en de verwachtingen over de openbare ruimte is in de loop der jaren veranderd. Daar waar voorheen het ambtelijk apparaat bedacht wat veranderen moest, zijn het nu de bewoners die aangeven hoe de openbare ruimte eruit gaat zien. Deze participatie geeft niet alleen meer draagvlak, het geeft ook invulling aan het veranderde rollenpatroon waarin de gemeente en haar bewoners het samen moeten doen. Speelplekken zijn hierop geen uitzondering. Voorheen werd een speelplek door de gemeente aangelegd en gevuld met speeltoestellen. In het nieuwe model willen we samen met de bewoners speelgelegenheid creëren en voor de inrichting en het dagelijks onderhoud de bewoners mede verantwoordelijk maken.

Nieuw beleid is nodig omdat de wereld verandert en daarmee ook de behoefte van de mensen. Bovendien zal beleid ook randvoorwaarden creëren en geeft het inzicht in mogelijkheden en onmogelijkheden, vooral op gebied van geld. Daarom is het van belang dat we dit nieuwe beleid in participatie met de bewoners opstellen. Om duidelijkheid te scheppen in het participatietraject gaan we in het nieuwe beleid uit van drie speerpunten.

Speerpunt 1: De openbare ruimte is informele speelruimte

De aanleg van speelplekken zoals we dat gewend zijn (wat speeltoestellen, rubberen tegels en een hek eromheen) voldoet uitsluitend voor de jongste kinderen. Voor kinderen moet tegenwoordig het beeld veel sneller veranderen en zijn ze gauw uitgekeken op een paar speeltoestellen waar ze relatief weinig mee kunnen. Informeel spelen biedt veel meer uitdaging, afwisseling en avontuur. Daarom zal de aandacht worden verlegd naar informeel spelen en zal de openbare ruimte wanneer deze wordt aangepast of heringericht, gelegenheid moeten bieden voor deze spelvorm. De bewoners mogen hier invulling aan geven, en als voorbeeld kan worden gedacht aan een trapveldje, knikkerpotten, stapstenen en afwijkende verharding bijvoorbeeld in de vorm van hoogteverschillen en/of kleur.

Lang niet altijd hoeft informele speelruimte ingericht te worden. Kinderen zullen ook eigen speelmateriaal meenemen die bij het spel horen dat op dat moment wordt gespeeld en de inrichting van de openbare ruimte zelf biedt ook genoeg speelaanleiding.

Er is geen sprake van verdringing. Het realiseren van informele speelruimte bij de aanleg of herinrichting van de openbare ruimte resulteert niet in het niet aanleggen van een formele speelplaats. Wel willen we in de formele speelplaatsen meer ruimte vrijmaken voor natuurlijke speelelementen.

Speerpunt 2: We gaan natuurlijker spelen

Trekken we de lijn van het informele spelen door dan komen we uit bij natuurlijk spelen. Natuurlijk spelen is spelen in een daarvoor aangelegd of vrijgemaakt deel van de openbare ruimte dat is ingericht met natuurlijke speelelementen zoals zand, water, stenen, takken en boomstammen. Ook andere materialen kunnen een rol spelen bij natuurlijk spelen zoals ongebruikte overgebleven betonnen rioolbuizen en oude schoongemaakte (beton)straatstenen. Soms is nog sprake van een natuurlijke speelplek met een hek eromheen, maar in de meeste gevallen zal deze speelplek op een natuurlijke manier worden geïntegreerd in de openbare ruimte. Ook een trapveldje kan worden gezien als een natuurlijk speelelement.

Bij de aanleg van nieuwbouwwoningen kunnen plekken worden opgenomen die de kinderen zelf kunnen inrichten. Het veld wat voorheen werd geëgaliseerd en bestraat blijft nu open. Breng er zand en boomstammen naar toe, plant bomen en struiken die tegen een stootje kunnen en in korte tijd ontstaat een natuurlijke speelplek die intensief en ook langdurig gebruikt zal worden.

Ook in bestaande openbare ruimte is gelegenheid voor natuurlijk spelen. We moeten de knop omzetten en accepteren dat een grasveld niet alleen wordt belopen om deze te maaien. Een grasveld is bedoeld om op te spelen, te voetballen, te liggen en te ravotten. We moeten accepteren dat kinderen in het gemeentelijk groen hutten bouwen en de openbare ruimte tijdelijk een andere aanblik kan krijgen. Opruimen is in de zomermaanden niet altijd nodig, dat komt later wel als het weer slechter wordt.

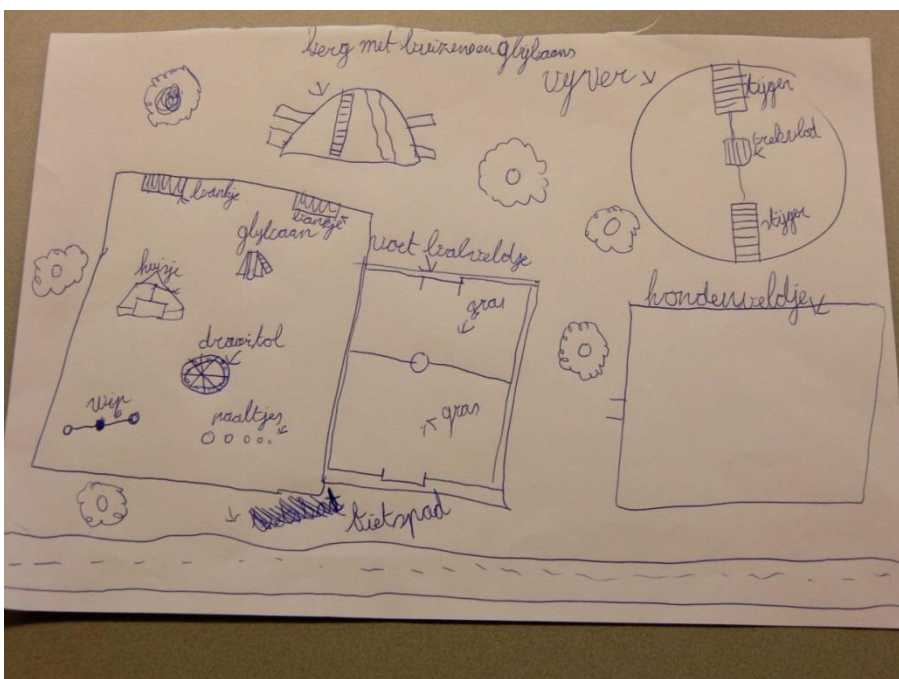

Speerpunt 3: We doen ontwerp, inrichting en dagelijks onderhoud in participatie

Participatie (meedoen) is een belangrijk onderdeel bij het ontwerpen, oprichten en in stand houden van speelplaatsen. Met participatie bedoelen we ook werkelijk meedoen met het dagelijks beheer zoals schoonhouden en toezicht houden. De gemeente bedenkt niet het ontwerp en de inrichting, maar de bewoners doen dat zelf. Omwonenden en bezoekende ouders houden zicht op een speelplaats en dragen zo bij aan de sociale controle. Daarnaast zien ze het als een speeltoestel kapot is of als er andere gevaarlijke situaties zijn. Dit kunnen ze melden aan de beheerder waarmee ze bijdragen aan een stukje visuele veiligheidsinspectie.

Bij participatie over speelplaatsen is verwachtingsmanagement van wezenlijk belang. De randvoorwaarden waarbinnen geparticipeerd kan worden moeten op voorhand worden gecommuniceerd evenals het beschikbare budget. Het wettelijke beheer en onderhoud van de formele en sommige natuurlijke speelplekken ligt bij de gemeente.

Speerpunt 1: informele speelplaatsen

Kenmerken van informele speelplaatsen

Het gebruik van de informele speelplaats wordt bepaald door het spelende kind. Informele speelruimte is vaak dicht bij huis, maar kinderen kunnen overal informeel spelen. Het kind speelt met wat van huis wordt meegenomen (bijvoorbeeld een bal of een springtouw) of tegenkomt op straat, bijvoorbeeld paaltjes op een brede stoep of takken in een park. De inrichting van de openbare ruimte bepaalt dus in hoge mate of en hoe een kind informeel kan spelen.

Informeel spelen is van grote betekenis voor de ontwikkeling van kinderen. Ze leren te spelen met wat er in de openbare ruimte wordt aangetroffen, leren hun fantasie te gebruiken en ontwikkelen inzicht. Bovendien levert informeel spelen meer herinneringen op. Iedereen kan verhalen vertellen over belevenissen die als kind indruk hebben gemaakt en deze gaan nooit over een wipkip. Het avontuur is gewoon veel groter op een informele speelplek omdat kinderen vies en nat kunnen worden, vloten kunnen bouwen, verstoppertje kunnen spelen en boomhutten bouwen. De gemeente Teylingen is groot voorstander van informeel spelen en wil in de bestaande en nieuw te bouwen woonwijken hiervoor meer ruimte en gelegenheid bieden.

Kenmerken van informele speelplaatsen zijn:

- Niet ingericht
- Ruimte om te ontdekken
- Vrijheid
- Spelen in het gras, op de stoep en in het park
- Stimuleert creativiteit, prikkelt de fantasie
- Geen toezicht op veiligheid door de gemeente, de ouders zijn verantwoordelijk.

In bijlage 1 wordt nog veel
meer over informele
speelplaatsen geschreven

Hoe komen we tot meer informele speelruimte?

Stoepen en straten, bestaande bouw en nieuwbouw. Hoe breder de stoep, hoe beter bespeelbaar voor kinderen. Een dergelijk stoep ligt bij voorkeur aan de zonzijde van de straat terwijl de auto's juist aan de andere kant worden geparkeerd. Eenrichtingsverkeer heeft de voorkeur in verband met overzicht en de veiligheid. Geen inrichting en geen speeltoestellen, wel knikkerpotten en hinkelbanen.

Trapveldjes, open plekken in bosjes en parken, water. Leg een grasveldje aan en kinderen gaan erop spelen. Voetballen, duikelen, rommelen en madeliefjes plukken, alles is mogelijk. In parken, perken en bosjes is van alles te beleven; hutten bouwen, bomen klimmen, eikels zoeken, besjes schieten. De combinatie met water, een sloot of een plasje, levert vaak nog meer uitdaging.

We moeten anders en duurzamer gaan denken bij het inrichten van onze openbare ruimte. Als we regenwater van de verharding willen afkoppelen van de riolering, hebben we sloten nodig om dat regenwater te lozen. Als we dan sloten maken, maak dan sloten met natuurlijke oevers zodat kinderen op hun blote voeten het water in kunnen lopen en er ook gemakkelijk weer uitkomen. Specifiek zijn wadi's een veilige oplossing om kinderen de gelegenheid te geven in en met water te spelen. Als we het regenwater vanaf de weg zonder stoeprand over de stoep en het grasveld naar de sloot of wadi kunnen laten lopen hoeven we geen kolken en goten meer aan te leggen en te reinigen en hebben kinderen een veel groter speeloppervlak tot hun beschikking. Aan de rand van het water spelen is voor veel kinderen het mooiste wat er is. Dammetjes bouwen, visjes vangen met een netje en zelfs een moddergevecht.

Door deze speelgelegenheden leren kinderen beter om te gaan met de natuur en er waardering voor te krijgen. Vogels, watervogels, insecten, vissen, kikkers, alles leeft in en rondom het groen en het water. Door samen met deze dieren te spelen leren de kinderen de beperkingen van sommige dieren en wordt waardering voor de natuur als vanzelf ervaren. We zullen dus op deze plekken de natuur wat meer zijn gang moeten laten gaan en niet iedere week met de schoffel of maaimachine langs komen.

Oude speelplaatsen die niet meer worden gebruikt, omdat de inrichting niet meer past bij de leeftijd van de kinderen in de buurt, kunnen gemakkelijk omgevormd worden naar een informele speelplaats die wel uitdaging biedt. We kunnen deze plekken bijvoorbeeld voorzien van een trapveldje met gras of kunstgras. Uiteraard is dit midden in een woonwijk niet altijd mogelijk, maar we kunnen het als een uitdaging zien ook hiervoor een oplossing te bedenken. De randen van wijken leveren vaak wel mogelijkheden op en daar moeten we de ruimte zoeken voor informeel spelen. Informele speelplekken kunnen ook groen zijn. Plaats, op plekken waar kinderen informeel spelen, bomen die tegen een stootje kunnen en waar het niet erg is als er eens een takje afbreekt. Zoek robuust groen zonder doornen dat voldoende snel groeit om eventuele schade te herstellen. Bewoners kunnen hierbij goed helpen door te grote bomen of heesters uit eigen tuin te planten op of bij de speelplaatsen.

In bijlage 2 staat nog meer
over speelprikkels in de
openbare ruimte

Veiligheid

Informeel spelen op de stoep, in de straat en in de openbare ruimte levert een andere kijk op veiligheid. Formele speelplekken geven een veilig gevoel (zachte ondergrond, goedgekeurde materialen en een hek erom heen) maar juist daardoor zo weinig uitdaging en avontuur. Informeel spelen levert meer risico op. Kinderen moeten leren om uit te kijken voor fietsers, voetgangers en auto's. Uit een boom vallen wordt anders ervaren dan uit een klimrek vallen op zachte rubber tegels.

Risico's zijn nooit volledig uit te sluiten en dat moet ook het doel niet zijn. Vallen en opstaan hoort bij het spelen en maken een wezenlijk onderdeel uit bij de ontwikkeling van het kind. De risico's moeten wel beheersbaar zijn en herkenbaar door de kinderen en de ouders.

Opruimen

Het leuke van informeel spelen is dat opruimen juist minder belangrijk is en dat bijvoorbeeld een hutje in het park mag blijven staan. Uiteraard kan dit niet onbeperkt en daar zit het opvoedkundige aandeel van informeel spelen. Als de informele speelplek teveel rommel oplevert kunnen ouders dat aangeven en de kinderen leren op te ruimen.

Na het speelseizoen zal een aantal informele speelplekken nadrukkelijker opgeruimd moeten worden om een verrommeld beeld van de openbare ruimte te voorkomen. Hier ligt een gecombineerde taak van ouders en gemeente, en met de name van de wijkregisseur. Participatie is het juiste middel om ouders betrokken te maken met het onderhouden van informele speelplaatsen.

Kanttekeningen

- Door het aanbieden van meer informele speelruimte zal de belangstelling voor kleine speelplekken waarschijnlijk sneller afnemen. We bedoelen daarmee de speelplekken voor de jongste leeftijdscategorie bestaande uit een plastic huisje met glijbaantje, een wipkip en klimrekje, met rubber tegels en een hekje eromheen. Kinderen zijn hier gauw op uitgekeken met als gevolg dat na de eerste kindergolf het speeltuintje niet of nauwelijks meer wordt gebruikt. De slijtage aan de speeltoestellen wordt dan veroorzaakt door het weer en niet meer door het spelen. We zullen de toekomst van deze speelplaatsen, bijvoorbeeld als de speeltoestellen moeten worden vervangen, voorleggen aan de bewoners van de buurt of wijk. Waar is wel behoefte aan voor de kinderen in de wijk of buurt en is dat met behulp van de bewoners te realiseren? Het resultaat van dit overleg kan zijn dat de speelplaats wordt opgeheven en daarvoor in de plaats stoeptegels of gras wordt neergelegd om het informeel spelen te stimuleren.

- Uit het bezoek aan de scholen blijkt een duidelijke voorkeur bij jongeren voor trapveldjes. Dat mag van gras of kunstgras zijn. Naast het trappen van een balletje blijken deze veldjes steeds vaker gebruikt te worden voor hockey. Omheining van dergelijke veldjes is, zeker als er wordt gehockeyd, noodzakelijk. Maar juist de toegankelijkheid en openheid wordt door de gebruikers als pluspunt genoemd. In voetbalkooien zien onze jongeren ook weinig, het geeft een opgesloten en soms onbehagelijk gevoel. In een kooi wordt vaak juist harder getrapt terwijl ze op een veldje met een natuurlijke groene omheining, bestaande uit robuuste struiken en bomen die tegen een stootje kunnen, veel beheerster spelen omdat ze anders de bal maar blijven halen.

Speerpunt 2: Natuurlijk spelen

Kenmerken van natuurlijk spelen

Aangetoond is dat als kinderen voor hun 12e levensjaar niet echt in aanraking komen met deze speelvorm ze minder binding hebben met natuur en daardoor er ook minder goed voor zullen zorgen. De visie van Teylingen is om speelmogelijkheid aan te bieden voor kinderen in de leeftijd van 2 tot 18 jaar in de openbare ruimte, bij voorkeur gelegen in het groen, dus tussen de struiken en bomen, waarbij de inrichting en de speeltoestellen ruimte geeft om te ontdekken en avonturen te beleven. Daarbij willen we zoveel mogelijk gebruik maken van natuurlijke speelelementen zoals zand, water, stenen, houten palen, bomen en groen.

Veel van onze huidige speelplaatsen zijn middels burgerparticipatie tot stand gekomen. Duidelijk is dat daarbij door veel bewoners is gekeken naar wat elders is gerealiseerd, vooral daar waar het de keuze van speeltoestellen en veilige ondergrond betreft. Er is dus optimaal gebruik gemaakt van de kracht van de samenleving, maar dat heeft ook geresulteerd in veel van het zelfde.

We moeten constateren dat uitdaging voor de gebruikers, kinderen van 2 tot 18 jaar, niet ingevuld wordt met een wipkip of plastic huisje met een glijbaantje en rubber bestrating. Wat we willen is dat onze kinderen naar buiten gaan om te ontdekken en avonturen te beleven. De uitdaging ligt bij de bewoners en de medewerkers van de gemeente om kinderen speelgelegenheid te bieden waar ze kunnen ravotten, spelen, vies worden en het zelfs een keer mogelijk is om met gescheurde kleren thuis te komen.

Proces

De inspanning voor het verbeteren en uitbreiden van speelplaatsen voor kinderen is geleverd. Deze opdracht is met zorg en participatie uitgevoerd en heeft vele grote en kleine speelplaatsen opgeleverd in onze gemeente. In 2014 hebben we de beheerskosten van deze inspanning in beeld gekregen en weten we dat deze bijzonder hoog zijn. Niet alleen is wettelijk vastgelegd hoe vaak we de veiligheid van de speeltoestellen moeten controleren, we weten nu ook wat deze controle kost en wat de kosten zijn voor het noodzakelijke onderhoud en vervanging.

Maar naast het kostenaspect komt nog een ander aspect naar boven. De huidige inrichting, met name van de kleine speelplekken, heeft een heel beperkte levensduurinteresse. Alleen moeders met kleine kinderen van 1 tot 5 jaar maken van deze speelplekken gebruik, en daarna niet meer. Als er geen nieuwe jonge gezinnen in de buurt bijkomen, wordt de speelplek steeds minder gebruikt. Deze speelplekken hebben geen toekomst en zullen of ruimte maken voor een informele speelplaats of opnieuw worden ingericht, maar dan met meer natuurlijke speelelementen. De speelplaats is dan weer geschikt voor de leeftijdsgroep van 2 t/m 18 jaar.

Grote speelplaatsen hebben meer aantrekkingskracht en daar komen dus ook kinderen uit andere nabij gelegen wijken op af. De gebruiksduur van zo'n speelplaats is langer en rechtvaardigt de kosten voor het beheer, onderhoud en vervanging. Wat toegevoegd moet worden is uitdaging en avontuur. Dat kan door verharding weg te nemen en kinderen weer zand en modder te bieden. Ook zal gezien moeten worden of bij vervanging van speeltoestellen weer het oude toestel terug moet komen of dat we de kinderen natuurlijk speelmateriaal bieden, bijvoorbeeld een klimboom, zandheuvel, water, stenen en houten palen met daarbij een mix van speeltoestellen die past in een dergelijke setting. Laat dit proces gepaard gaan met participatie waarbij de gemeente faciliteert door de betrokken ouders en bewoners andere inzichten en mogelijkheden te bieden.

Onze parken, bossen en weilanden bieden een natuurlijke speelplaats. We kunnen dit stimuleren door materiaal aan te dragen waarmee de jeugd kan ontdekken. Dat kan in de vorm van water (waterpomp, stroompje water of een plas), hoogteverschillen, natuurlijke materialen als boomstammen en takken om hutten mee te bouwen, oude stenen om dammen in het water te maken en klimbomen, zowel horizontaal als verticaal. De foto's in dit beleidsplan geven een beeld hoe dergelijke speelplaatsen eruit kunnen zien.

Ook deze locaties hebben onderhoud nodig, maar de kosten daarvoor liggen veel lager en materiaal kan grotendeels uit de gemeente zelf worden aangevoerd. Ook hier kan participatie heel succesvol zijn en bijdragen aan begrip en draagvlak.

Veiligheid

Door de locatie goed te kiezen wordt verkeersveiligheid gewaarborgd. Maar het is duidelijk dat spelen in de natuur met natuurlijke speelelementen meer risico's met zich meebrengt. Dat hoort erbij en dat is waarvoor ouders hun kinderen moeten waarschuwen (opvoeden). Natuurlijke speelelementen worden niet gekeurd en vallen niet onder het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS) en ook niet onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Ouders nemen de verantwoordelijkheid over hun spelende kinderen weer terug en brengen hun kinderen verantwoordelijkheidsgevoel bij. Uiteraard mogen de natuurlijke speelelementen niet gevaarlijk zijn en moeten de risico's tijdens het spelen door de kinderen en de ouders goed herkenbaar zijn.

Speelgedrag

Het speelgedrag van de kinderen zal door het aanbieden van diversiteit, uitdaging en avontuur veranderen. Kinderen leren in zo'n omgeving om uitdagingen te zien en risico's af te wegen en daarmee om te gaan. De kinderen spelen in een groene omgeving wat gezonder is en bovendien meer rust geeft. Ze leren om te gaan met de natuur en alles wat daarin leeft.

Natuurlijk van alles beleven

Gezien het belang van de natuur voor het voortbestaan van de aarde is er veel aandacht voor natuurlijk spelen. In het Verenigd Koninkrijk is een campagne gestart genaamd "50 dingen om te doen voor je 12e" die deels ook is overgewaaid naar Nederland (zie Bijlage 3). Met behulp van deze activiteiten wordt een stuk natuurbeleving geborgd.

Ook in Nederland is er veel aandacht voor natuurbeleving. Denk aan het programma OERRR van Natuurmonumenten en vele kinderactiviteiten van Staatsbosbeheer, IVN en andere lokale milieucentra.

Speerpunt 3: Participatie

Meedoen, van plan tot en met vervanging

Het participatieproces voor speelplekken kent drie fasen:

1. Participatie bij het maken van plannen over de locatie en de inrichting van speelplaatsen met ouders van (jonge) kinderen;
2. Tijdens de gebruiksfase van deze speelplaatsen participatie met de ouders, begeleiders en omwonenden ten behoeve van beheer en toezicht;
3. Als de oorspronkelijke gebruikers de speelplek ontgroeit zijn participatie met omwonenden die voldoende tijd en zin hebben om zich eigenaar van een speelplaats te voelen.

De visie van de gemeente is dat deze drie fasen worden onderkend en dat de acties van de wijkregisseur en de beheerders van de gemeente daarop worden afgestemd. Het doel is te herkennen in welke fase de speelplek zit en de inrichting daarop af te stemmen.

Een wijk wordt volwassen. Er zal, na de aanvankelijke groei van het aantal kinderen, met het ouder worden van de wijk steeds minder behoefte zijn aan een speelplek met een inrichting die past bij de leeftijdsgroep tot vijf jaar. Daarmee moet rekening gehouden worden bij vervangingsplanning van speeltoestellen. Op een gegeven moment wordt een speelplek bijna niet meer gebruikt en zal de inrichting aangepast moeten worden of plaats maken voor een trapveldje of plek voor informeel spelen. De ontwikkeling van een speelplaats moet plaatsvinden in participatie met de bewoners, en vooral met de kinderen (de gebruikers).

Drie kringen

In tegenstelling tot veel andere participatietrajecten kent speelplaatsparticipatie de doelgroep kinderen als belangrijkste actor. Daarom is het bij speelplaatsen goed om de participatieladder uit te werken naar de verschillende actoren, zodat de stem van de kinderen (eerste kring) ook echt een plek krijgt in het participatietraject. Zij weten als geen ander wat belangrijk is voor spelen en speelplaatsen. Werkvormen en tijdstip van contactmomenten dienen dan ook kindvriendelijk te zijn.

Als tweede kring rondom een speelplaats zijn ouders, begeleiders en omwonenden belangrijke actoren. Deze groep heeft vaak een grote motivatie om betrokken te zijn, omdat ze nabij de speelplaats wonen of hun kinderen er spelen.

Als derde kring zijn de overige actoren van belang. Dit zijn vaak betrokken professionals of betrokken buurtbewoners. Vanwege hun kennis of belang is het belangrijk deze groep niet te vergeten.

De gemeente faciliteert

Samen met de gemeente zullen kinderen en ouders de juiste locatie bepalen en de invulling vormgeven. De gemeente faciliteert, voornamelijk door inzet van de wijkregisseur en de betrokken ambtenaren, en realiseert in hoofdlijnen. In deze fase gaat participatie vaak vanzelf en wordt gedreven door enthousiaste ouders die iets moois willen creëren voor hun kinderen.

Daarna begint het beheer en is de participatie vaak minder vanzelfsprekend. De kinderen van de ouders die betrokken waren bij het oprichten van de speelplaats zijn deze na verloop van tijd ontgroeit en zoeken de informele speelplaatsen op. Dan dreigt een gat te ontstaan met als gevolg verloedering van de speelplaats. De participatie kan worden overgenomen door ouders van nieuwe kinderen, maar ook door ouderen die niet of minder werken en tijd hebben om iets voor de buurt te betekenen. Juist die laatste groep is interessant vanwege de grotere stabiliteit en zelfredzaamheid.

Participatie heeft daarom meer succes als continuïteit kan worden gegeven aan dit voor speelplaatsen flexibele proces. Daar ligt een belangrijke rol en taak voor de wijkregisseur. Het participatieproces start met de ouders van jonge kinderen en gaat over de jonge kinderen die deel van dit proces uitmaken, en eindigt vaak bij de omwonenden omdat deze belang hebben bij een goed beheer en het voorkomen van verval. Door de wijkregisseur de samenwerking te laten zoeken met deze groepen kan het beheer en toezicht worden geborgd. De gemeente blijft uiteraard faciliteren.

Participatiemomenten en -kansen

Naast participatie die ontstaat bij de realisatie van nieuwe speelplaatsen zijn er meer kansen op langdurige betrokkenheid van omwonenden.

Planparticipatie

Vooraf bij het analyseren van de speelruimte kunnen alle actoren de kwaliteit van het plan verbeteren door de planopstellers te informeren over het gebruik en te adviseren over de speelplaats.

Inrichtingsparticipatie

Wat is er leuker dan samen de speelplaats ontwerpen! Uiteraard moet het te investeren bedrag dan wel zodanig zijn dat er wat te kiezen of ontwerpen is. Het vervangen van een enkel toestel in het kader van veiligheid of onderhoud zal nu vaak zonder participatie plaatsvinden. De uitdaging is juist of één op één vervangen moet worden of dat voor natuurlijke speelmaterialen gekozen kan worden, en dit in participatie samen op te pakken.

Onderhoudsparticipatie

Meehelpen met beheer en onderhoud kan onder vooraf gestelde voorwaarden. De veiligheid en verantwoordelijkheden voortvloeiend uit de WAS mogen daarbij niet in het geding komen.

Onderhoudsparticipatie zal zich dan ook voornamelijk richten op de beeldkwaliteit op de plek en niet het technisch onderhoud aan de toestellen. Te denken valt aan vuilruimen, snoeien en (blad)harken. De omwonenden en bezoekende ouders hebben vaak zicht op een speelplaats en dragen zo bij aan de sociale controle. Daarnaast zien ze het vaak als een speeltoestel kapot is of andere gevaarlijke situaties zijn. Dit kunnen ze melden bij de beheerder, waardoor ze ook bijdragen aan een stukje visuele veiligheidsinspectie.

Waar mogelijk zou gewerkt moeten worden met een aanspreekpunt (omwonende) per speelplaats.

Verenigingen

Twee speelplaatsen zijn verenigingen, met leden en donateurs. Deze speelplaatsen zijn door bewoners uit de wijk opgericht en worden door de leden beheerd. Deze speeltuinen, Bijdorp en DVV, liggen beiden in Sassenheim. De vereniging zorgt voor het onderhoud en dat de speeltoestellen voldoen aan de WAS. Geld voor nieuwe speeltoestellen komt voornamelijk van giften. Onderhoud en beheer wordt betaald uit donaties, contributie, verkoop van koffie en ijs en verhuur, bijvoorbeeld aan scholen of t.b.v. partijtjes. Ook is toegangsgeld een (kleine) bron van inkomsten. Bijdorp verhuurt daarnaast ook hun gebouw. Als de speelplaats open is, is altijd toezicht aanwezig en er wordt voor een gezellige sfeer gezorgd. De gemeente staat zeer positief tegenover dit soort initiatieven en mogelijke nieuwe aanvragen voor overdracht.

Uit gesprekken met de verenigingen weten we dat het veel inspanning vraagt om "de boel aan de gang te houden". Regelmatig moeten er leuke dingen voor de kinderen georganiseerd worden of een nieuw speelelement aangeschaft om de speelplaats aantrekkelijk te houden. Het uitruilen van speelelementen tussen de verenigingen en de gemeentelijke speelplaatsen is een optie om "steeds iets nieuws" te bieden. Ook hergebruik van goede, maar door de gemeente afgeschreven betrouwbare speeltoestellen, kan voor een speeltuinvereniging interessant zijn.

Not in my backyard (NIMBY-effect)

De gemeente heeft soms ook de taak de kinder- en jongerenbelangen te behartigen in een situatie waar de bewoners deze belangen wel onderkennen maar niet ingevuld willen zien in de buurt van hun woning. De vrees voor overlast speelt daarbij een grote rol. Door planmatig te werken en te staan voor de belangen van de kinderen, jeugdigen en jongeren kan een deel van deze NIMBY ondervangen worden. Sterker nog, er is een nadrukkelijke relatie tussen het ontbreken van voorzieningen voor jongeren en het ontstaan van overlast.

Hangjongeren

Bij het bezoeken van de jongeren op scholen is uiteraard ook met de leeftijdsgroep gesproken die de hangjongeren vertegenwoordigen. Deze gesprekken hebben veel inzicht opgeleverd, zowel wat betreft oorzaak, wensen en mogelijkheden om meer grip te krijgen op hangplekken. Vragen we bewoners om een kenmerkend begrip bij hangjongeren en hangplekken dan is dat "overlast". En dat komt overeen met wat mensen werkelijk ervaren. Hangjongeren maken veel geluid, houden van muziek en zoeken elkaar op zodat groepen ontstaan waaruit soms weer een zekere dreiging wordt ervaren.

Het schoolbezoek heeft opgeleverd dat jongeren zich best bewust zijn dat ze veel geluid maken, maar ze maken dat niet om overlast te veroorzaken. Ze maken veel geluid omdat dit hoort bij hun leeftijd en ontwikkeling. Ze profileren zich in een gemengde groep en willen in die groep gezien en gehoord worden. Bovendien krijgen jongeren op een andere manier interesse in elkaar, en dat gaat gepaard met het nodige verbale vertoon. Ook blijkt dat jongeren het niet leuk vinden om weggestuurd te worden, in het bijzonder als dat door de politie gebeurt. Naar hun gevoel doen ze immers niets verkeerd en ervaren ze onrecht als ze door de politie worden weggestuurd. De politie wordt vaak door de omwonenden ingeschakeld met het verzoek wat aan de overlast te doen.

Vragen we naar de wensen van deze jongeren dan staat een eigen plek waar ze geen overlast veroorzaken hoog genoteerd. De inrichting van die plek bepaalt mede of er daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt. De inrichting bestaat bij voorkeur uit een overdekte zitgelegenheid (bankje) en beschutting tegen de wind. Daarnaast staan verlichting en een trapveldje hoog op de verlanglijst. Een echte trekker is gratis wifi. Veel huidige hanglocaties zijn ontstaan doordat op die plek gratis wifi beschikbaar is.

De gemeente wil samen met alle bewoners verspreid over de gemeente hangplekken inrichten. Met alle bewoners bedoelen we de (hang)jongeren en de overige bewoners. We zoeken binnen de gemeentegrens naar locaties waar geen of zeer weinig woningen staan en dus geen overlast kan ontstaan. Hierbij worden ook jongerenwerk, de politie en BOA's betrokken.

We zijn gestart, samen met jongerenwerk, om eerst op de kaart een aantal al gebruikte en mogelijke nieuwe locaties te bepalen en deze long-list met de wethouder te bespreken. Op basis van deze lijst heeft de wethouder keuzes gemaakt voor locaties die voor verdere uitwerking in aanmerking komen (short-list). Deze locaties willen we in overleg met jongeren en de wijkbewoners toetsen aan een aantal criteria waarbij veiligheid de belangrijkste is. Andere criteria zijn bereikbaarheid en toegankelijkheid evenals de (technische) mogelijkheden zoals stroomvoorziening. De locaties die samen met de jongeren worden ingericht zullen voorzien worden van wifi. Het wifi signaal moet een grote bandbreedte hebben, maar een kort bereik. Hierdoor wordt voorkomen dat jongeren de locatie gaan mijden omdat de wifi te traag is, maar ook dat jongeren zich rondom de antenne gaan verspreiden. De inrichting van de hangplek willen we als gemeente alleen faciliteren, het inrichten zelf willen we zoveel mogelijk door de jongeren laten doen.

Alle hanglocaties zijn tijdelijk
en worden als zodanig
flexibel ingericht

Door de jongeren te betrekken bij de inrichting van de hangplekken en deze te faciliteren met stroom, verlichting en wifi, is de verwachting dat deze locaties ook werkelijk gebruikt gaan worden. Dan komt er ruimte vrij op de locaties waar jongeren nu zitten en overlast veroorzaken en kan een antwoord gegeven worden op de vraag die veel jongeren nu stellen als ze worden weggestuurd: waar kunnen we dan naar toe?

Jongerenwerk, politie en BOA's zullen de ontwikkelingen nauwkeurig volgen. Dat betekent dat als nieuwe ongewenste hangplekken ontstaan maatregelen genomen worden. Deze kunnen bestaan uit het handhaven van de orde, dan wel het inrichten van nieuwe locaties waar deze jongeren kunnen verblijven zonder overlast te veroorzaken.

Samenvatting beleid speelplaatsen

Drie speerpunten vormen de basis van het nieuwe beleid:

1. De openbare ruimte is informele speelruimte
2. We gaan meer natuurlijk spelen
3. We doen ontwerp, inrichting en dagelijks onderhoud in participatie

Uitwerking van deze drie speerpunten

- We zorgen voor meer natuurlijk speelmateriaal, in de speelplaatsen maar ook daarbuiten.
- De speelplaatsen worden door het gebruik van natuurlijke speelmaterialen niet duurder in onderhoud. Het huidige onderhoudsbudget is en blijft toereikend, ook als de resterende speelplaatsen verbeterd zijn.
- We richten de openbare ruimte bij nieuwbouw en herinrichting duurzaam in met meer aandacht en ruimte voor informeel spelen.
- We leggen meer trapveldjes aan in de openbare ruimte.
- Speelplaatsen zijn wat betreft inrichting flexibel en bewegen mee met de leeftijd van de grootste groep gebruikers. Voor de wat oudere kinderen vooral natuurlijke spelen mogelijk maken.
- Voetbalkooien passen niet in het beeld van de gemeente. Hekken rondom speelplaatsen worden zoveel mogelijk vermeden, de grens/afscheiding wordt met robuust groen gerealiseerd.
- Voor de leeftijd van 0 tot 5 jaar zijn en blijven voldoende speelplaatsen beschikbaar. Deze speelplaatsen zijn veilig, schoon en aangeharkt.
- De verantwoordelijkheid voor het ontwerp, inrichting en dagelijks onderhoud neerleggen bij de ouders, kinderen en omwonenden. De gemeente faciliteert.
- Initiatieven uit de buurt op gebied van spelen worden door de wijkregisseur opgepakt en gefaciliteerd.
- Sassenheim heeft twee speeltuinverenigingen waar de leden zorgdragen voor het beheer. De gemeente wil meer van dergelijke initiatieven ondersteunen. Voor het BTW nadeel wordt een oplossing gezocht.
- We faciliteren hangplekken op locaties waar deze geen overlast veroorzaken. We bieden de jongeren op deze locaties gratis breedband wifi met een beperkt bereik.
- De hangplekken zijn tijdelijk en flexibel. De inrichting wordt voornamelijk door de jongeren zelf gedaan.

Bijlage 1. Informele speelruimte

Wat is informele speelruimte?

De informele speelruimte in een kern laat zich niet makkelijk kwantificeren. De hoeveelheid informele speelruimte wordt in ieder geval bepaald door de opbouw van de kern.

informeel spel kinderen

voorbeelden van informele speelruimte

De hoeveelheid, structuur en samenstelling van het openbaar groen, het water en de wegen bepalen de bespeelbaarheid en dus de informele speelruimte. Is er veel groen en water en zijn er 30 kilometerwegen met stoepen, zijn deze toegankelijk en nodigen ze uit tot medegebruik door kinderen, dan zal er veel informele speelruimte zijn. Is er weinig groen en water, zijn de wegen druk en is het moeilijk voor kinderen om er gebruik van te maken, dan zal er minder informele speelruimte zijn. Uiteraard is het veiligheidsgevoel dat de kinderen en ouders op straat ervaren erg belangrijk voor het durven en mogen spelen.

Als laatste speelt de vrijheid om te spelen die aan kinderen gegund wordt een rol. Als een kind van zijn of haar ouders ergens niet mag komen, waar zijn of haar vriendjes wel mogen komen, dan is de speelruimte van dit kind kleiner dan die van zijn of haar vriendjes.

informeel spel

Om een indruk te krijgen van wat bedoeld wordt met informele speelruimte voor kinderen is het goed eens buiten te gaan kijken.

De kinderen zullen dicht bij huis, bij wijze van spreken onder het keukenraam, bezig zijn om materialen en bewegingen te leren kennen. Omdat een jong kind geen gevaren kan onderscheiden, is het belangrijk dat er geen of zeer weinig auto's, brommers en fietsen rijden langs de in gebruik zijnde informele speelruimte.

Daarom zijn de tuin, de oprit en de stoep en in mindere mate de straat en het grasveldje aangrenzend aan de voordeur de belangrijkste bron van informele speelruimte. Voor een dergelijk jong kind valt al heel wat te beleven op 20 vierkante meter!

De jeugd gaat steeds verder de buurt in. Haar verkenningsgebied is vrijwel de gehele openbare ruimte. Wanneer we door een buurt lopen waar veel kinderen wonen, zullen we vrijwel in ieder plantsoen, langs iedere sloot, op elk stuk rustige verharding en op menige blinde muur de sporen van spel aantreffen.

informele ontmoetingsplaats van jongeren

Van groot belang voor deze leeftijdsgroep is de mogelijkheid een balletje te trappen. Het moet voor jongeren mogelijk zijn om een verharding of grasveldje te vinden van minimaal 50 vierkante meter, waar 'na schooltijd en na het eten' met een groepje van vijf jongeren gevoetbald kan worden.

Daarnaast moet er voldoende plantsoen en ruigte zijn waar ze dingen kunnen doen als verstoppertje, bloemen plukken voor moeder of vader, hutten bouwen en nog veel meer avonturen kunnen beleven.

Voor de jongeren is het ontmoeten van leeftijdsgenoten zeer belangrijk. Dit gebeurt voor een groot deel in de openbare ruimte. Hoe vaak zijn er na schooltijd niet diverse groepjes jongeren in de buurt te vinden die met elkaar de laatste nieuwtjes staan uit te wisselen!

Richtlijnen informele speelruimte

Mogelijke richtlijnen voor informele speelruimte zijn in onderstaande tabel weergegeven.

	Richtlijnen informele speelruimte		
Leeftijdsgroep	Kinderen 0 t/m 5 jaar	Jeugd 6 t/m 11 jaar	Jongeren 12 t/m 18 jaar
Omvang	20 m2 / kind	100 m2 / 5 kind	1 plek / 15 jongeren
Ligging	aangrenzend aan woning	eind van de straat	In eigen buurt
Invulling	stoep en gras	50% stoep en pleintjes, 50% gras en struiken	'op straat'
Speelwaarde	leren fietsen, skaten, rommelen, fantasie, krijten, in zon / schaduw zitten	verstoppertje, speurtocht, touwspringen, balletje trappen, hut bouwen	ontmoeten, kletsen, showen, kijken naar voorbijgangers, brommers
Verkeer	woonerf, verkeersarm	30 km zone, verkeersluw	niet op rijbaan
Bedreiging	hondenpoep, afval, prikstruiken, giftige beplanting	hondenpoep, afval, sierplantsoen	NIMBY

Vormgeving informele speelruimte

De informele speelruimte wordt nog leuker als er speelprikkels zijn. Bijvoorbeeld bosplantsoen om hutten in te bouwen, madeliefjes in het gras om te plukken of een anti parkeerpaal om over bok te springen. Vaak is het materiaal al van nature aanwezig, maar ook leuk om over na te denken bij (her)inrichting van de openbare ruimte.

Spelen op de straat

De toename van de automobiliteit zorgt ervoor dat zowel het rijdend verkeer als de geparkeerde auto's een groot beslag leggen op de bespeelbare ruimte van gemeente Teylingen. Grote gedeelten van Teylingen zijn reeds 30 kilometergebied. Hiermee is al speelruimte gewonnen. Maar niet alleen de snelheid waarmee verkeer door de straat rijdt heeft invloed op de mogelijkheid om op straat te spelen. Minstens zo belangrijk is de frequentie waarmee het spel gestoord wordt door passerende en geparkeerde auto's. Daarom is het voor de speelruimte niet altijd voldoende om verkeersremmende maatregelen te nemen.

Op eenvoudige wijze kunnen verkeerstechnische elementen aangepast worden zodat ze als nevenfunctie spelen krijgen. Het maakt bijvoorbeeld niet uit welk soort verharding wordt toegepast. In plaats van standaardtegels 30 x 30 grijs kan gedacht worden deze af te wisselen met gekleurde tegels zodat er vakken of patronen ontstaan.

informeel spelen op straat

ontwerp aanbevelingen informele speelplaatsen

Ook is het mogelijk om in de verharding tegels met cijfers of voetsporen van dieren te leggen. Door het toepassen van bepaalde betonelementen als poefs, bollen en palen, die ook geschikt zijn voor (bok)springen, balanceren en zitten, kan de bespeelbaarheid van de straten vergroot worden. Daarnaast kan er veel speelruimte ontsloten worden door onnodige verkeersstromen te voorkomen, veilige oversteekpunten te creëren, meer centraal te parkeren en hofjes toe te passen in nieuwbouwsituaties en bij herinrichting ook in bestaande situaties. In straten waar de doelgroep woont, zou ruimte moeten zijn voor spelen op straat 'onder het keukenraam'.

Bij het ontwerp en onderhoud van gemeentelijke wegen en bijbehorende voorzieningen wordt rekening gehouden met de veiligheid en bespeelbaarheid.

Spelen in het groen

Groenvoorzieningen zijn al van oudsher een belangrijk onderdeel van de woonomgeving. Met name de kinderen en jeugd zijn voor het spelen doorgaans aangewezen op dit groen. De kernen van Teylingen zijn ruim en groen en de omliggende bossen, de weilanden en het water zijn goed bereikbaar.

'je kan je hond leren om op een krant zijn behoefte te doen.'

Martin Gaus, dierentrainer
interview radio 1

Hondenpoep

Hondenpoep vormt over het algemeen een groot probleem voor spelen. Daar waar hondenpoep ligt kan eigenlijk de speelruimte voor een groot gedeelte afgeschreven worden. Op diverse rondgangen en op buurtplattegronden beklagen kinderen zich over hondenpoep. Het hondenbeleid moet erop gericht zijn om de hondenbezitters op hun verantwoordelijkheden te wijzen, waaronder het opruimen van hondenpoep. Een hond kan zeker leren waar en wanneer de behoefte te doen, hij doet het toch ook niet in huis!

Vaak zijn door eenvoudige aanpassingen aan het ontwerp situaties te creëren die de bespeelbaarheid aanzienlijk vergroten. Hierbij staan variatie en toegankelijkheid voorop. Denk hierbij eens aan hoogteverschillen in het gazon, vaker toepassen van bloemenmengsels en het gefaseerd maaien van gras. In heestervakken en blokhagen kunnen uitsparingen worden gemaakt waar kinderen en jeugdigen hun hutje kunnen hebben. Het is vaak mogelijk om hagen op verschillende hoogten te snoeien en niet recht maar golvend aan te planten, groenblijvers in bosplantsoen toe te passen ect.

Spelen in het groen

Door aan groenvoorzieningen de nevenfunctie spelen te geven wordt aan bewoners duidelijk gemaakt dat overal en altijd kan en mag worden gespeeld en dat bij klachten het belang wordt afgewogen tussen de benodigde speelruimte en de andere functies van het groen. Bij het opstellen en actualiseren van groenplannen moet aandacht aan speelruimte in het groen besteed worden.

Tijdelijk informeel spelen

Zonder het te weten is er vaak veel meer informele speelruimte dan gedacht. Denk aan braakliggende terreinen, reconstructies en nieuwbouw. Gebieden die zich bij uitstek lenen voor avontuurlijke ontdekkingstochten.

Daarnaast kunnen ouders en verzorgers ook hun steentje bijdragen door buitenspeelgoed aan te schaffen zoals fiets, skates, stoepkrijt en zelfs een glijbaan of trampoline die 's avonds weer naar binnen gaat. Ook vinden kinderen het heerlijk om onder de tuinsproeier door te rennen op een mooie zomerdag. Op straat kunnen de buurtkinderen ook lekker mee doen.

tijdelijk informeel spelen

Bijlage 2. Speelprikkels

Speelprikkels zijn objecten in de openbare ruimte die aanleiding geven tot spel. Zij kunnen bewust als bespeelbaar element zijn geplaatst, maar ook onderdeel zijn van een tot ander doel ingericht stuk van de openbare ruimte. De opzet van deze aanleidingen is dat ze veel speelwaarde hebben, niet onder het Attractiebesluit vallen en hooguit een risicoanalyse vergen.

speelprikkels

Speelprinkel bewust als bespeelbaar element geplaatst

Vaak komen speelprikkels voor op en rondom de speelplek of worden ze gebruikt om kinderen te (bege)leiden. Voorbeelden hiervan zijn allerlei soorten verharding, knikkertegels, hinkeltegels, gekleurde tegels en tegels met cijfers, letters en dierenvoetstappen. Door het aanbrengen van deze verharding of patronen en door het gebruik van verschillende soorten verharding kunnen tal van speelmogelijkheden ontstaan. Een ander voorbeeld is betonelementen zoals poefs, bielzen, palen, bollen en muurtjes, al dan niet gekleurd. Deze elementen bieden tal van mogelijkheden zoals erop klimmen, eraf en erover springen, op zitten, een touw aan vastknopen, tegen voetballen, bokspringen enzovoort. Meer natuurlijke speelprikkels zijn bomen en boomstammen, grasheuveltjes, hagen en struiken. Ook het beschilderen van muren op een speelplek kan aanleiding geven tot spel.

Speelprinkel als onderdeel van de openbare ruimte

Voor het inrichten van de openbare ruimte worden tal van elementen gebruikt. Soms zijn deze elementen voor kinderen aantrekkelijk om mee te spelen. Echter lang niet altijd worden hiervoor elementen gekozen die ook bespeelbaar zijn. Als er toch een paal geplaatst moet worden, waarom dan niet een paal met een ronde kop in plaats van een scherpe? Waarom niet wat groenblijvers in het bosplantsoen? De kern van het denken over speelprikkels is om bij elk plan of elke actie in de openbare ruimte na te gaan of de elementen die gebruikt worden ook geschikt zijn voor medegebruik door kinderen. Natuurlijk kan het voorkomen dat dit om bijvoorbeeld veiligheidsredenen niet mogelijk is. Uitgangspunt is echter de bespeelbaarheid en het moet gemotiveerd worden als hiervoor niet wordt gekozen.

Voorbeelden van dit soort speelprikkels zijn:

- afscheidingen zoals hekwerken, muurtjes, hagen en bielzen
- straatmeubilair zoals banken en andere zitelementen
- betonelementen zoals betonpoefs en -bollen, paaltjes, stoepranden, parkeerbanden en sierelementen
- kunst
- toepassen van groenblijvers (hulst, laurier)

- toepassen van vruchtdragende bomen (eik, kastanje, beuk)
- toepassen van vruchtdragende struiken
- toepassen van (gedraineerd) gazon
- toepassen van hoogteverschillen in gras en verharding.

speelprikkels

Veel van dergelijke elementen kunnen voor de kinderen een aanleiding vormen om te zitten of aan te hangen, maar ook om vanaf, over of op te springen. Ze kunnen er een elastiek aan vast maken, hutten mee bouwen, ze gebruiken ze als evenwichtsbalk etc.

Een ruimte als speelprinkel

Door veel kinderen wordt een braakliggend terrein met een bult zand en ruigte hoog gewaardeerd. Daar zijn veel speelmogelijkheden en -functies aanwezig. Niet alleen braakliggend terrein, maar ook hoeken plantsoen en straat zijn soms favoriet bij een groep kinderen. Eenvoudige aanpassingen aan beheer en onderhoud en duidelijke voorlichting naar burgers kunnen deze speelruimte behouden.

Sturen in het medegebruik van het openbaar groen kan door sortimentskeuze. Struiken met grote doornen zijn absoluut niet aantrekkelijk voor kinderen en planten met giftige vruchten, mogen niet worden toegepast.

Andere eenvoudige voorbeelden van het beter bespeelbaar maken van openbaar groen zijn hoogteverschillen in het gazon (werken ook goed antivoetbal), vaker toepassen van bloemenmengsels en het gefaseerd maaien van gras. In heestervakken en blokhagen kunnen uitsparingen worden gemaakt waar kinderen hun hutje kunnen hebben.

speelprikkels

Hagen kunnen op verschillende hoogten gesnoeid en niet recht maar golvend aangeplant worden. Het toepassen van groenblijvers in bosplantsoen of solitair draagt ook bij aan de bespeelbaarheid van openbaar groen.

Samengevat

Juist het aanbrengen van hoogteverschillen, randen en eenvoudige objecten prikkelen de fantasie van kinderen om zelf spelen te verzinnen of bestaande spelen aan te passen. Anders gezegd: 'speelprikkels vergroten de speelruimte.'

Bijlage 3. Dingen om te doen voor je 12e

DINGEN OM TE DOEN VOOR JE 12e

Avonturier

1. In een boom klimmen
2. Van een heuvel rollen
3. Wildkamperen
4. Een hutje bouwen in het bos
5. Een steen over het water ketsen
6. Rennen in de regen
7. Vliegeren
8. Vissen met een net
9. Een appel van de boom eten
10. Spelen met kastanjes

Ontdekker

11. Sneeuwballen gooien
12. Schatgraven op het strand
13. Moddertaartjes bakken
14. Een dammetje aanleggen
15. Sleeën
16. Iemand ingraven in het zand
17. Een slakkenrace houden
18. Over een omgevallen boom lopen
19. Touwslingeren
20. In de modder rollen

Boswachter

21. Bramen plukken
22. In een boom kijken
23. Naar een eiland gaan
24. 'Vliegen' in de wind
25. Een grasfluitje maken
26. Fossielen en botten zoeken
27. De zon zien opgaan
28. Een flinke heuvel beklimmen
29. Achter een waterval kruipen
30. Een vogel uit je hand voeren

Spoorzoeker

31. Insecten zoeken
32. Kikkerdril zoeken
33. Een vlinder vangen in een net
34. Spoorzoeken
35. Ontdekken wat er in een vijver leeft
36. Een uil roepen
37. Gekke wezens in tussen de rotsen in 't water zoeken
38. Een vlinder groot brengen
39. Een krab vangen
40. 's Nachts een wandeling maken

Onderzoeker

41. Zelf groenten kweken en eten
42. In de natuur zwemmen
43. Raften
44. Een vuurtje maken zonder lucifers
45. De weg vinden met een kaart en kompas
46. Op rotsen klimmen
47. Koken op een kampvuurtje
48. Abseilen
49. De weg vinden met GPS
50. Kanoën